

„Nem akartam önmagam rabjává válni”

Gyurkovics Virág interjúja Ricz Géza festőművésszel

Amikor Ricz Géza neve festőművészként felmerül, akkor, úgy hiszem – a Vajdaságban legalábbis –, nem a legújabb alkotásai azok, amelyekre a közönség asszociál, hanem a korai munkái, amelyeken jellemzően a művész lázadó street art korszaka egy erősen társadalomkritikus aspektusból köszön vissza. Témái pedig rendszerint azok a piszkos, külvárosi utcák és terek, ipari övezetek, gyártelepek, elhagyatott benzinkutak, amelyek egyszerre éreztetik egy valamikor jobb sorsot ígérő világ letűnt képét és a jelen kiábrándító nyomorúságát. A képzettársítás persze érthető, hiszen a vajdasági közönség, ha csak Ricz szabadkai kiállításaira – a 2009-es önálló kiállításra a Basch-házban, vagy a 2015-ös csoportos tárlatokra a Kortárs Galériában és a Klein House-ban – gondolunk, főként azokat a munkákat ismeri, másrészt a szóban forgó képi világgal kompromisszumok nélkül azonosulhat bárki, aki egy kicsit is jobban értékeli a vajdasági realitást, mint annak idealizált megközelítését.

Ricz jelenleg Ausztriában él. Festészetének új irányvonalát a szabadkai Symposion Kiadó és az újvidéki Forum Könyvkiadó Intézet gondozásában 2018-ban megjelent *Peripheria* című képzőművészeti könyv lapjairól ismerhette meg a vajdasági közönség.

– Az önéletrajzodban szembeötlő, hogy 2016-ban – a korábbi évekkel ellentétben – egyáltalán nem volt kiállításod. A következő évben pedig úgy tűntek fel az új festményeid, mint amikor szembejön egy rég nem látott ismerős, akiben időközben lecsillapult a hév. Elképzelhető, hogy a ciklusváltás

számodra nem annyira választás kérdése volt, mint inkább egy magánéleti fordulat – a régióból való elköltözésed – következménye? Hogy élted meg ezt a váltást, változást művészként?

– Nem gondolom, hogy a költözés volt az elsődleges oka a ciklusváltásnak, de nyilván közrejátszott, hiszen számomra mindig is meghatározó inspirációt jelentettek a hétköznapokban ért benyomások, a közvetlen környezet, amelyben élek, de ez csak egy a sok tényező közül, amelyek elvezettek a képi világom egyfajta letisztulásához. Szerintem ez egy természetes éresi folyamat redeménye, amelyben éppúgy közrejátszik az, hogy a rom esztétika tematikáját alaposan kiveséztem, mint a grafikus munkám, vagy hogy épp milyen aktuális irányzatok, tárlatok, alkotók vannak rám nagyobb hatással.

– Az új festői ciklusod képein egy viszonylag letisztult képstruktúra figyelhető meg, melynek legmeghatározóbb jegyei a monokróm háttérből kitűnő álomszerű figurák. Ezeknek a figuráknak a kidolgozásán átút az a sajátos hangulat, amely mindig is meghatározta a festészetedet, ugyanakkor hozzáadsz egy hologramszerű hatást, amely megint csak egy képzeletbeli emlékkép kivételének az érzését kelti. Hogyan találtál rá erre az irányra?

– Ez a stílusváltás egy hosszabb folyamat végeredménye. Egyrészt kissé belefáradtam a pusztuló architektúrák világába, nem akartam önmagam rabjává válni azzal, hogy foggal-körömmel ragaszkodom egy bevált módszerhez, de teljesen eldobni sem szeretném, amit évek alatt felépítettem. Másrészt nagyon sok energiát fektetek abba, hogy egyedi és karakteres képi világot alakítsak ki. Így jutottam el a jelenlegi festmények felépítéséhez, ahol az alapmotívumot továbbra is a roncsolt, kopottas, monokróm figuratív elemek adják, amelyek viszont egy letisztult, geometrikus, absztrakt térrel vannak kontrasztba állítva. Ezek a homogén, üres síkok egy időtlen, álomszerű térként emelik ki az általuk körbeölelt egyszerű, realisztikus részleteket.

– Az újabb képeidnek van még egy domináns eleme, egy nyomaték, amely megtöri a monokróm háttér és az álomkép monotóniáját, és egy élénk tónussal életet lehel a képbe. Számodra mik ezek a hangsúlyok?

– A monokróm festményeken elhelyezett színes, geometrikus elemek a fentebb említett kontraszthatást fokozzák, és sok esetben fontos szere-

pet töltenek be a kompozíció egyensúlyának kialakításában is. A világos kékes-türkizes részletek ugyanakkor sok korábbi képeimen is megtalálhatók, ezáltal egyfajta ikonikus kapcsot képeznek régebbi és újabb me-lóim között.

– *A befogadónak az az érzése támad, hogy az újabb képeiden nem a téged művészként foglalkoztató univerzum változott, csak a perspektíva, amelyből megközelíted azt. Mintha ugyanarra reflektálnál, mint korábban, csak immár egy sokkal távolibb pontból, mintha kívülről figyelned ugyanazt a le-tűnt világot, amelyet eddig közvetlenül éltél meg. Jól érzem, hogy ez a fizikai eltávolodás egy új dimenzióval egészítette ki a megfigyeléseidet?*

– Érdekes felvetés. A perspektíva kétségtelenül változott, de nem feltét-lenül távolodott, inkább úgy fogalmaznék, hogy kinyílt. A téma a légü-res, homogén térben univerzálissá, helytől és időtől függetlenné, ezáltal általános emberi szemszögből érthetőbbé vált. Egyes munkáim értel-mezéséhez továbbra is szükség van háttérinformációk ismeretére, sok-szor vajdasági kapcsolódással, más képeken viszont nagyobb hangsúlyt fektetek a vizuális egyensúly vagy a hangulat kialakítására.

– *Magánemberként ma milyen érzés a hazatérés? Milyennek látod a várost, ahol felnőttél, az utcákat, a tereket és a közeget, amely felnevelt?*

– Nagyon szeretek hazajönni. Annak ellenére, hogy hosszú ideje nem élek Szabadkán, szabadkai maradtam, és igyekeztem megtartani, ápolni az itthoni kapcsolatokat. Szabadka és a vajdasági lét számomra az elsőd-leges identitás és egyben alkotói inspiráció is. Persze nyomasztó látni a folyamatos pusztulást és a társadalom átalakulását, ezek a tények mindig is érzékenyen érintettek, ezért is születhetett annyi a témával foglalkozó munkám. A legszomorúbb azt látni, hogy mennyire kiszolgáltatott az itthon maradt fiatal művészek élete. Azt veszem észre, hogy vajdasági kortárs képzőművészként megélni gyakorlatilag lehetetlen. A magán-gyűjtők szinte kihaltak, pedig a hetvenes és nyolcvanas években komoly hagyománya volt, hogy a szabadkai magyar családok otthonát kortárs festők képei díszítik. Gyerekként családi ismerősök falairól ismertem meg az akkori fiatal és középgenerációs magyar alkotókat. Ilyennel ma már nem találkozunk. Mecenatúra nincs, a közintézmények nem vásárolnak, nem rendelnek kortárs alkotásokat, a politika fókuszpontja a tradicionáli-

son és hagyományőrzésen van, a civil kezdeményezések pedig forráshiánnyal küszködnek.

– *A Peripheria című képzőművészeti könyv, amelyért a Vajdasági Szép Magyar Könyv Díjat és a Forum Képzőművészeti Díjat is kiérdemelted, igyekezett összefoglalni az eddigi munkásságodat. Milyen tapasztalat volt számodra ez az összegzés? Melyek voltak a legnehezebb és a legfelemelőbb pillanatai a folyamatnak?*

– A kötet elkészítése igen elhúzódo munkafolyamat volt. Sirbik Attila szerkesztővel nagyon sokat agyaltunk, hogy mennyire legyen átfogó a könyv. A legnehezebb része az volt, hogy kiválogassuk, mi szerepeljen benne. Az eredeti ötlet szerint benne lettek volna a korai graffitijeim, tervező grafikus munkáim, termékdiszajnok, és a megrendelésre készített murális munkáim is. Végül erős szelektálás után úgy döntöttünk, csak a festészetre koncentrálunk. A könyv a kései posztgraffiti murális munkáimmal indul, amelyek már erős rokonságban állnak a korai festményeimmel, és Szombathy Bálint előszavával megtámogatva szépen felvezetik azokat. A kötet egyébként nem teljesen kronologikus szerkesztésű, inkább tematikus fejezetekre van bontva, amelyekben vegyesen jelennek meg korai és újabb munkáim. A könyv annyiban különleges még, hogy gyakorlatilag minden munkafázist magam csináltam a próbról kezdve a könyvterven át a tördelésig és a nyomdára adásig, így külön megtiszteltetésként ért, mikor utólag hallottam, hogy megkapta a Vajdasági Szép Magyar Könyv és a Legszebb Művészeti Könyv díjakat is.